

МОВЧИТЬ БЕРЕЖОК – НЕМА БЕРЕЖКА

Не могу забути Бережка... Заплющу очі і бачу високий мальовничий пагорб на околиці розкішного мішаного лісу... Тут, у його надійних обіймах, причалося невеличке сільце з поетичною назвою Бережок. Це його поселенці, що приїхали у 1926 році з села Тростянець Дубенського району, так любовно назвали свій хутір. То був справді райський куточок української землі. З трьох боків хутір обступав могутній дубовий ліс. Віковічні дерева, невідомо коли і ким посажені, надійно захищали жителів Бережка не тільки від бур та вітрів, але й від злих очей...

А як приємно було йти в Бережок із Торговиці, порослою споришем, польовою дорогою. По обидві сторони – розкішні пшениці, що так радували зір хлібороба. І волошки, що дивились на тебе чистими дитячими синіми очима... А якщо спуститися трошки нижче, то вийдеш на звивисту польову дорогу, що вела аж у Млинів. Ще нижче протікала неспокійна і швидкоплинна Іква з високими кручами та запахними квітучими незайманими луками.

Здавалось, серед такого раю живи і будь. Та не судилося Бережку стати великим селом чи містечком. Така вже у нього гірка історична доля. Жителі його, як уже відомо, уродженці Дубенщини, приїхали сюди в пошуках дешевої землі, яку купили у місцевого пана Іваніцького. Мимоволі задумуєшся, якою дорогою і бажаною для українця була колись земля! І якою дешевою і непотрібною подекуди стала для наших сучасників сьогодні... І лежить земля мертвим пластом неорана, небласкана селянськими руками, недоглянута...

А вони, бережчани, так важко добували її, відвойовували в лісу, палили і викорчували дерева, щоб здобути бодай ще десятину-другу. Тому від Бережка на північ місцина так і називалася Корчунюк. Стояло тут всього 4 хати. І належали вони до іншого села, яке звалось Уланська Доля. Вдумайтеся у цю красномовну назву! Справді, ті, хто дав таку незвичайну назву, були, мабуть, провідцями. Бо незавидною і нелегкою була доля колишніх солдатів польської армії, яких за вірну службу вітчизні було нагороджено земельними наділами. Мали всі по 12 десятин орної землі.

Разом з українцями тут жили поляки, чехи. Жили дружньо, допомагали один одному. Але в 1939 році, коли утвердилася більшовицька влада, всі сім'ї осадників (так називали польських солдатів), які не втекли від переслідувань у Луцьк чи Дубно, були вивезені в Архангельськ. Це стало трагедією і для поляків, і для українців. З далекого холодного краю приходили в Уланську Долю короткі невтішні листи, де боєм і горем було виписано: «Допоможіть...» Їм допомагали, чим могли, рятували, втішали.

От такою гіркою і болючою стала ота уланська доля... Все розорено, вивезено, знищено. Згодом село вмерло – повільно і боляче... А тут була велика семирічна школа, де навчалися діти з Боремця, Завалля, Задів і, звичайно, з Бережка.

Неласкавішою була доля і до бережчан. Крім переселенців, жили тут і поляки. Тоді було на хуторі вже більш як 20 хат. Впевнено і затишно почувалися тут дубенчани. Вони обжились і вкоренились. І хати побудували, як на той час, добротні і великі. І радували вони зір біленькими стінами, акуратними дахами, квітучими подвір'ями. Біля кожного обійстя росли пахучі липи, вишні і черешні, весело гули роботящі бджоли. Селяни господарювали вправно, збирали хороші врожаї, бо любили землю, як живу істоту.

Найчисленнішою і найбільшою була родина Спільнюків (на фото). Мимоволі задумуєшся над долею родини в долі нашої України. І так боляче, що ця доля, як правило, завжди гірка і незавидна. Постійні війни, сутички, зміна влад і режимів. І все таке незрозуміле, несправедливе і тимчасове, якщо порівнювати з високою мудрістю звичайного простого селянина, для якого головним є земля і праця на ній. І цей зв'язок був таким міцним і незнищеним, як сама правда життя... Все розрушили, розірвали, знищили...

Селяни-бережчани не тільки бачили землю, вони дбали, щоб їх діти вчилися. Після семирічки в Уланській долі їхали аж у містечко Берестечко, де були «курси довчання». Старші дівчата навчалися на курсах рільничої школи в містечку Торговиця. Вчили їх шити, пекти хліб, вести домашнє господарство. Після закінчення учениці проходили практику у великих селянських господарствах Волині. Бережчани з повагою ставилися до релігії, щонеділі цілими сім'ями йшли у православну церкву в Торговицю, яка в 30-х роках розміщувалася у колишньому католицькому монастирі. Хлопці і дівчата співали в церковному хорі.

Але повернемося до долі уже згаданої родини Спільнюків. Вони приїхали сюди з Тростянця у 1926 році. Федір та Григорій Спільнюки – рідні брати, обидва з дітьми. Були у Федора діти: Марія, Павло, Олексій, Микола, Володимир та Нечипір. А у Григорія – дочка Євдокія та сини Юхим, Філімон, Петро. Як видно, родини великі, багатодітні та роботящі. У всьому давали лад: хати збудували, поля обробляли і жили тут, тримаючись міцно за свою землю. І жити їм та жити на цій, справді обітованій землі, та не вийшло. Смертельним вихором увірвався в їх долі рік 1941-й. Війна... Вона розкидала їх по світах. І не зійшлися вони вже всією родиною ніколи.

У Петра Спільнюка (сина Григорія) та його дружини Дарії було п'ятеро синів і дві дочки: Іван, Аркадій, В'ячеслав, Радіон, Олексій, Євгенія і Надія. Всі – вродливі, добірні, як вилиті. Хлопці – високі, міцні, темноволосі та чорноокі. Дівчата теж високі, тонкостанні з розкішними чорними косами. Троє синів Петра – Іван, Радіон, В'ячеслав воювали на фронтах Великої Вітчизняної. Радіон з війни не повернувся. Всі вони на сьогоднішній день уже покійні, залишилися лише нащадки, яких розкидала доля по світах.

Воювали на фронті і діти другого брата Федора – Павло, Олексій, Микола. А син Нечипір перед самою війною виїхав із сім'єю в Аргентину. Там і сьогодні проживають його діти та

внуки.

Після воєнного лихоліття багато бережчан не повернулося до рідних осель. Поляки виїхали до Польщі. І стояли їхні хати пустками. А тут у 1948 році нагрнула колективізація. У Бережку було створено колгосп «Гречухи». Кращі будівлі забрано, волею людською знехтувано, їх долі знівчено.

Першим головою колгоспу був Панас Юхимчук, а головним бухгалтером – один із Спільнюків – Іван Петрович. Проіснував колгосп недовго, адже тоді все було таким непевним і нетривким. У 50-х роках його розформували і об'єднали із центральною садибою в Торговиці.

Бережчани змушені були покидати свої обжиті квітучі обійстя... І розлетілися вони по світах у пошуках кращої долі. Кров'ю серця рвалося роками усталене, мудре і звичне. Прийшло нове – небагате і безглузде. Земля, колись так любовно обласкана бережчанами, стала спільною і нічиєю. Все краще, надбане роками, тяжкою працею створене – забрано і усупільнено. І боліла селянська душа, не могла змиритися, бунтувала, але мовчала, бо були ще і сніги Сибіру для тих, хто посмів «бути багатими». Так була вивезена Ксенія Спільнюк із двома синами, бо чоловік її був членом ОУН. Її буквально викинуто на безлюдній станції в сніги. Вона померла, а сини чудом врятувалися, але так і залишилися десь на чужині.

Час довго не міг зруйнувати дбайливих селянських осель бережчан. Село вмерло, залишилися лише хати, що до недавніх часів німі білили стінами, тужачи за своїми господарями, бажаючи не кидати їх самотніх на руйну і забуття.

Та не судилось їм жити. На сьогодні лише старі могутні липи шумлять своїми кронами над колишніми квітучими обійстями бережчан. Вони тужать за людьми – такими роботящими, такими терплячими, такими мудрими. Мовчить Бережок – нема Бережка...

Ніна ЯКИМЧУК,
директор Торговицької
ЗШ I-III ступенів.